

Mihail Vasiliadis: Eritme programının bir halkası olarak 6 Eylül 1955 olayları

Posted on 11/09/2019

6 Eylül 1955 pogromu tek başına ele alınarak incelenebilecek bir olay değildir. Bir olaylar zincirinin halkasını oluşturur. Diğer halkaların en önemlileri arasında, Varlık Vergisi, 1964 sürgünleri, 1940 yılında azınlık erkeklerinin toplama kamplarına yollanması, “Vatandaş Türkçe konuş” kampanyası gibi girişimler vardır. Müslüman azınlıklar için ise, asimilasyon programları uygulanmış ve hedefe ulaşabilmek için kullanılan “tutkal”, din, milliyetçilik ve “öteki” yaratmak olmuştur. Bu “ötekiler” arasında, pek çok durumda, bu ülkenin -Anayasaya göre eşit- vatandaşlarının da gösterilmesi ayrı bir özelliktir. (bk. “Nihal Atsız’ın oğluna vasiyeti”)

‘Eritme programı’ olarak adlandırılan zincirin hedefi, din farkı nedeniyle asimilasyona dirençli olan gayrimüslim azınlıkların sayısını azaltarak eritmek ve bu yolla onların elindeki ekonomi dallarının -bugünkü tabirle- “yerli ve milli” kişi ve kuruluşların eline geçmesini sağlamaktı.

‘Eritme programı’ zinciri halkaları arasında 6 Eylül halkasının önemli bir özelliği vardır: O güne kadar uygulamalar genellikle yasalar ya da resmi olarak alınan kararlar vasıtasıyla yerine getirilirken (Varlık Vergisi yasası, 1964 sürgün kararları vs.), 6 Eylül pogromunda silah olarak bizzat halkın kendisi kullanılmıştır. Bunun için Rumlar ‘ötekileştirilmiş’, düşman olarak gösterilmiştir. Dünyada “Greek Cypriot” olarak tanımlanan Kıbrıs’taki Yunan toplum için (onlar kendilerini ‘Helen Kıbrıslı’ olarak tanımlar) başta Türk basını olmak üzere, “Rum” tabiri kullanılmıştır. Böylece Kıbrıs’ta meydana gelen ve Türk kamuoyunda infial uyandıran olaylar halk tarafından kolayca komşuları Rumlara mal edilebilmiştir. Bunun neticesine, o dönemde kalmakta olduğumuz apartmanın kapıcısı Ahmet efendinin davranışında bizzat

şahit oldum. Her ne kadar bu olayı yazmış ve anlatmışsam da, burada tekrarlamakta fayda olacağını düşünüyorum:

Tarlabaşı caddesinde 6 katlı 230 no'lu apartmanın birinci katında oturmaktaydık. Karşı köşemizde -sonradan Emniyet Müdürlüğü olan- polis karakolu vardı. Mal sahibemiz Selânik göçmeni Muhibbe Hanım dışında apartman sakinleri Rum ve Ermeni idi. Hepimiz korku ve telâş içindeydik. Kırıp dökerek, tahrip ve talan ederek gelen güruh yaklaştıkça korkumuz artıyor, perde arkasından gördüklerimiz bizi dehşete sürüklüyordu. Bu arada kapıcımız Ahmet Efendi eline bir bayrak alarak apartman önüne çıkmış arkasından kale kapısını andıran apartman kapısını kapatmıştı. “Burada gâvur yoktur” diye bağıyor, durmadan bayrağını sallıyordu. Sonradan öğrendiğimize göre, tahrip edilecek yerlere önceden konan özel işareti de silmişti.

Ahmet Efendi bizi kurtardıktan hemen sonra apartman kapısını açmış, içeri girerek bayrağını bırakmış, eline bir kazma alarak kırıp dökenele katılmış ve ilerideki Rum ev ve dükkânlarını tahribe başlamıştır.

Pek çok Türkün, Rum vatandaşları korumak için çaba gösterdiği söylenmiştir. Bu bir yarım gerçektir. Evet, 6 Eylül sabahı ve evvelki günlerde, Rum dostlarına nasihatlerde bulunan, o gün dışarı çıkmamalarını salık veren, çocuk ve kadınlara dikkat göstermelerini telkin eden, hatta onları evlerine misafirlik için davet edenler olmuştur. Ancak bunu Rumları eşit vatandaş olarak kabul ettiklerinden değil, dostlarını korumak için yapmışlardır. (Hiç unutmam, bir ‘dostum’ bana “Yahu Mihail ne iyi adamsın. Rum olduğuna bin şahit lâzım” deyivermişti!) Ahmet Efendi olayı bunların kanıtıdır: Önce vicdanının sesine uymuş, hemen sonra ise kendisine düşman belletilen kişilere karşı “ödevini” yerine getirmiştir.

Genel bir görüş, 6 Eylül pogromunu Kıbrıs olayına bağlar. Bu doğru değildir. Kıbrıs bir fırsattı, neden olsaydı Ermeni ve Yahudi toplumlari kapsama alınmaz, onların ev ve iş yerleri işaretlenmezdi. Kıbrıs özellikle İngiliz politikasının hedefiydi (bk. Dr. Dilek Güven’in ilgili

doktora çalışması) oysa organize edenler bir taşla iki kuş vurmak istemiş, eylemin 'eritme programlarına' da faydalı olmasını sağlamışlardır. Eğer Kıbrıs konusu ortaya çıkmasaydı, herhalde başka bir bahane aranacaktı.

6 Eylül olaylarının "spontane" olduğu iddiası da ortaya atılmıştır. Ancak bu olaylar gayet dikkatli bir şekilde hazırlanmış ve titizlikle uygulanmış bir plan çerçevesinde başlamış ve gelişmiştir. "Spontane" başlamadığı kesindir. Sonradan "nitelik" değil "nicelik" değiştirerek çığırından çıkmış olması muhtemel olabilir. Ancak bir devletin ve onun hükûmetinin Anayasa ve diğer yasalarının güvencesi altında bulunması gereken kendi vatandaşları aleyhine komplo hazırlayarak, onları koz olarak kullanmayı düşünmesi dahi büyük bir suçtur.

O dönemde ve olaylardan çok önce başlayarak, iktidar ve muhalefet partilerine mensup milletvekilleri Meclise Rum aleyhtarlığını kışkırtacak yayınlara yol açan önergeler vermeye başlamışlardır. Devrin basını, tek elden çıktığı belli olan uydurma haberler yayımlamaktaydı. Bunlara göre, kendi öz ihtiyaçlarını bile yıllardan beri çok zor koşullar altında sağlayabildiği bilinen Patrikhane, Kıbrıs'a yardım yolluyordu!

Yazımızı bitirirken şunun belirtilmesi gerekir:

6 Eylül olayları Rum toplumu için bir kırılma noktası olarak değerlendirilmelidir. Olaylardan hemen sonra nüfusunda gözle görülür bir azalma olmamasına karşın, o ana kadar istikballerini burada gören ve planlamasını buna göre yapan bu toplumun insanları, artık kendilerinin değilse bile çocuklarının geleceğinin burada olamayacağına, onlara doğdukları yerde huzurlu bir hayat hakkı tanınmayacağına karar vermişlerdir. Çocuklarına daha sağlam bir istikbal hazırlayabilecek planlar yapmışlar ve yatırımlarını da ona göre ayarlamışlardır. Dokuz yıl sonra, devlet sürgün politikasını uygulamaya başlayınca, nüfus hızla azalmış, doksan bin kişilik toplum, 18 ay içerisinde otuz binin altına düşmüştür. '70'lerin ortalarına gelindiğinde ise bu sayı beş binin altındaydı.

Bu gün, yaş ortalaması altmışı aşmış olan bu toplumun altı yüz aile dolaylarında kaldığı tahmin edilmektedir...

Kaynak: gazeteduvar.com.tr